

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Tamburini laxitates reprobantur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

stiana distinctè pronunciat, Deus si non unus est, A rans quidem putat esse verum, ipse verò inducens scit esse falsum.

I I.

Licium est reo cum equivocatione negare veritatem Iudici legitimo, legitime interroganti. 94
Tamburinus lib. 3. cap. 4. s. 3. num. 5. pro hac sententia citans Delugo, Sanchez, & alios.

Oppositum docet S. Thomas 2. 2. qu. 69. art. 1. in corp. ubi sic ait: *Pertinet ad debitum iustitiae, quod aliquis obediat suo superiori in iis ad quae jus praelationis se extendit. Index autem superior est respectu ejus qui iudicatur; & ideo ex debito tenetur accusatus Iudici veritatem exponere, quam ab eo secundum formam juris exigit: & ideo si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, MORTALITER PECCAT.* Quo nihil clarius & expressius contra Tamburini assertionem dici potest.

Adde quod, si vera esset Tamburini sententia, nunquam liceret Iudici, reos ad confessionem criminis capitalis, quantumvis semiplenè probati, torturis adigere; quia iniquum est quemquam ad id cogere, quod praestare non tenetur. Oppositum autem docent SS. Patres, praesertim Augustinus lib. 19. de Civit. cap. 6. Ambrosius lib. 2. de Abel & Cain cap. 9. & Eusebius Papa Epist. 1. ad Galliae Episcopos, cujus est illa sanctio corpori Iuris inserta, cap. 11. ubi dicitur: *Veritatem diversis cruciatibus è laterebris suis religiosis tortor exigere debet: ut dum poenis corporum subjiciuntur, qua gesta sunt, fideliter & veraciter exquirantur.* Unde Leonardus Coquaeus in Commentariis super cap. 6. lib. 19. Augustini de Civit. Dei, & Covarruvias lib. pract. quaest. cap. 23. num. 5. reprobant errorem Joannis Ludovici Vives, astrictius oppositum, saltem quoad Christianos.

Ex discursu & ratione D. Thomae patet, non solum falsum, sed etiam intolerabile esse dogma Joannis Sancier in practicis disputationibus disp. 9. num. 7. & sequentibus, ubi (teste Diana tract. 7. Resol. 55.) asserit quod *si poenitens probabiliter credat Confessarium non impensurum illi absolutionem, si fueretur consuetudinem peccandi, potest equivocatione utendo negare consuetudinem: ut fiat sensus, consuetudine careo peccandi, non absolute, sed ad consistendum tibi de presenti. Et hoc etiam procedit, si credat absolutionem se naturum, cum ad consistenda eadem peccata bis non sit obligatus, nec ad patiendum pudorem ex consuetudine jam nota oriendum. Idem dicendum de occasione proxima, inevitabili tamen sine magno incommodo & scandalo. Namin tali casu possit etiam poenitens uti equivocatione, licet à confessario de tali occasione interrogetur.* 96

Patet, inquam, doctrinam hanc perversam, & prorsus intolerabilem esse. Primum quia permittit uti equivocatione aut restrictione mentali, quod plures graves Theologi & Doctores nunquam licere existimant, videturque innuere D. Thomas 2. 2. qu. 109. art. 3. ad 1. ubi sic dicitur: *Quia homo est animal sociale, naturaliter unus homo debet alteri id sine quo societas humana servari non posset: non autem possent homines adinvicem convivere, nisi sibi invicem crederent, tanquam sibi invicem veritatem manifestantibus.* Quo discursu utitur etiam D. Augustinus in Enchirid. cap. 22. ubi sic ait: *Vtique verba propterea sunt instituta, non per qua se invicem homines fallant,* 99.

§. I I.

Tamburini laxitates reprobantur.

I.

91. **L**ICITUM est inducere testem ad jurandum falsum, quod jurans quidem putat esse verum, ipse verò inducens scit esse falsum. Tamburinus lib. 3. in Decalogum cap. 1. s. 6. num. 7. pro hac sententia referens Hurtadum, Dianam, & Tancredum.

Hac assertio non solum omnino improbabilis, sed etiam erronea, & prorsus intolerabilis est, potestque breviter confutari. Primum quia amor Dei, & zelus honoris ejus, obligat me ut quantum commodè possum, vitam etiam peccata materialia, tam in me quam in aliis: Jurare autem id quod reipla est falsum, & putatur esse verum, est peccatum saltem materialiter, cum tale juramentum veritati & aeternae legi dissonum sit: Ergo quantum commodè possum, teneor juramentum illud impedire; tantum abest quòd possum ad illud proximum inducere.

92. Secundo impugnatur: Fraternalis charitatis dictamine proximum instruere teneor, quando ille laborat ignorantia alicujus rei, juri divino & naturali contrariae, & probabiliter speratur, quod ablata ignorantia non operabitur quae cum ignorantia facit, vel facere vult: Ignorat Petrus v. g. Mariam non esse suam uxorem, & vult ad illam accedere; teneor illum admonere non esse ejus uxorem: Ignorat alius aliquam hostiam non esse consecratam, & illam vult adorare; teneor ei significare talem hostiam consecratam non esse. Mira ergo est Tamburini exorbitantia, dum scribere audeat, licitum esse, non modò proximum ignorantem non instruere; sed insuper ipsum in materialem Decalogi transgressionem impellere.

93. Nec valet quod ille ait: *Jurare falsum, quod sine culpa putatur esse verum, actus est religionis; unde qui ad hoc inducit, ad actum virtutis inducit.* Non valet, inquam, quia pariter actus religionis est, quando adoratur hostia, quae invincibiliter putatur consecrata, cum reipsa non sit consecrata; & tamen quis audeat dicere, licitum esse scienti eam non esse consecratam, inducere ignaros ad eam adorandam tanquam consecratam? Nonne etiam uxorem reddere debitum conjugale marito, est actus iustitiae? & tamen quis dicit, scienti maritum vivere, licitum esse, non solum eam non admonere, sed etiam ad reddendum superinducto viro conjugale debitum inducere? Nonne pariter servum laborare in die festo, quem bona fide existimat non esse festum, actus est obedientiae, vel iustitiae? quis tamen propterea asserat mihi licere, inducere servum ad laborandum in die, quem ille nescit esse festum, ego verò festivum esse scio? Quam levis ergo & frivola est illa Tamburini ratiuncula, quae se permotum dicit ad asserendum licitum esse, inducere testem ad jurandum falsum, quod ju-

fallant, sed per qua in alterius quisque notitiam cogitationes suas proferat. Verbis igitur uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. Unde Caramuel, licet in laxas opiniones valde propensus, in eam tamen qua æquivocationes & restrictiones mentales permittit, inveniatur in Theologia fundam. num. 1282. ubi hæc scribit: *Est mihi innata aversio contra restrictiones mentales; tollunt enim humanam societatem: tanquam pestifera damnanda sunt, quoniam semel admisse aperiunt omni perjurio viam; & tota differentia in eo erit, ut quod heri vocabatur mendacium, naturam & malitiam non muet, sed nomen, ita ut hodie jubeatur restrictio mentalis nominari: quod est virus condire sacro, & scelus specie virtutis colorare. Cui consonat illud Innocentij III. in Epist. ad Archiepiscopum Cantuariensem: Nomina tantum non res mutantur, quasi mutato nomine, culpa transferatur & pœna: & illud Tertulliani de carne Christi cap. 13. Omnia periclitabuntur aliter accipi quam sunt, & amittere quod sunt, dum aliter accipiuntur, si aliter quam sint cognominentur: fides nominum, salus est proprietatum.*

Deinde, Esto æquivocationes & restrictiones mentales interdum, suppositis quibusdam conditionibus, licite sint, de quo suo loco dicemus; eas tamen extendere ad tribunalia justitiæ, vel pœnitentiæ, prorsus intolerabile est: nam ut ait D. Thomas supra relatus, *Ex debito tenetur accusatus judici veritatem exponere, quam ab eo secundam formam juris exigit: & idè si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, mortaliter peccat.* Idem à fortiori dicendum de pœnitente, legitime à Confessore interrogato: cum enim in foro illo interno Confessarius habeat rationem Iudicis, tenetur pœnitens interrogatus de his quæ ad forum illud spectant, qualia sunt consuetudo peccandi, vel occasio proxima, sinerè respondere; nec potest sine gravi culpa æquivocationibus, aut restrictionibus mentalibus ei veritatem occultare: maxime cum Confessarius non solum habeat rationem Iudicis, sed etiam Medici spiritualis, nec possit pœnitenti congrua remedia ad evitanda peccata adhibere, nisi statum conscientia ejus, subindeque pravos ejus habitus & consuetudines, ac peccandi occasiones cognoverit.

Ex his etiam patet, falsissimum esse quod aliqui docent, nempe non solum licere reo cum æquivocatione negare veritatem Iudici legitimo, legitime interroganti, sed etiam jurare se rem nescire, intelligendo ita ut teneatur illi dicere, vel quid simile: hoc enim non est aliud quam mendacio palliato addere perjurium: quod Augustinus lib. contra mendacium cap. 18. detestatur & vehementer deplorat. his verbis: *O ubi estis fontes lacrymarum! Et quid facimus, quo ibimus, ubi nos occultabimus ab ira veritatis, si non solum negligimus cavere mendacia, sed audemus insuper docere perjuriam.*

III.

Ad tormenta, damnaque gravia vitanda, potest quilibet sibi falsum crimen imponere, etiamsi mors sit sibi secutura. Tamburinus lib. 6. cap. 2. §. 2. num. 12. Idem docet lib. 9. cap. 3. §. 6.

Hæc assertio manifestum errorem continet, & humanæ menti incutit horrorem. Primum patet ex eo quod ea quæ sunt intrinsecè seu ex genere

Tom. III.

A suo mala, nunquam possunt esse bona & licita; nec ex intentione alicujus boni finis honestari; ut constat de mendacio, quod in nullo casu potest esse bonum & licitum, quia est intrinsecè & ex genere suo malum, ut probat S. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 3. & patet ex decreto 22. qu. 2. ubi Gratianus docet mendacium nunquam esse licitum, idque pluribus Sanctorum Patrum testimonio probat. Unde Alexander III. in cap. super eo de usuris, respondens Panormitano Episcopo, sic ait: *Scriptura sacra prohibet pro alterius vita mentiri.* Sed falsum testimonium est intrinsecè malum, ut docet D. Thomas 2. 2. qu. 70. art. 4. his verbis: *Falsum testimonium habet triplicem deformitatem: uno modo ex perjurio, quia testes non admittuntur nisi jurati: alio modo ex violatione justitiæ: & tertio ex ipsa falsitate, secundum quod omne mendacium est peccatum:* Ergo nunquam licet falsum testimonium dicere, nec per consequens ad tormenta, vel gravia damna vitanda, potest aliquis sibi falsum crimen imponere.

Confirmatur: Si enim Scriptura prohibeat mentiri ad salvandam vitam proximi, ut ait Alexander III. jam relatus, à fortiori prohibet mentiri & falsum proferre testimonium, ad procurandam mortem sibi, ut per illam tormenta, vel damna gravia vitentur.

Quod etiam hæc Tamburini assertio horrorem humanæ menti incutiat, manifestum est; quia ex ea evidenter sequitur, licere seipsum absque speciali Dei jussu occidere: sicut enim qui falso testimonio alium perimit, seu perimi facit, homicida est; ita qui seipsum falso testimonio interimit, suicida est; nam quid refert quod seipsum ferro, vel lingua perimat, dummodo seipsum perimat? Unde Augustinus exponens illud Psalmi 63. *Exacerunt ut gladium linguas suas, dicit Iudæos, qui adversus Christum falsum dixerunt testimonium, ipsum occidisse gladio lingue.* Et subdit: *Nisi enim lingua gladius esset, non alibi diceret idem Psalter: Filij hominum, dentes eorum arma & sagitta, et lingua eorum gladius acutus.* Suicidium autem gravissimum esse peccatum, & gravius homicidio, fratricidio, & parricidio, idem S. Doctor lib. de patientia cap. 13. his verbis declarat: *Si parricida eò sceleratior est quam quilibet homicida, quia non tantum hominem, verum etiam propinquum necat, & in ipsis parricidiis quanto propinquiorem quisque peremerit, tanto judicatur immanior: sine dubio peior est qui seipsum occidit, quia nemo est homini seipso propinquior.*

IV.

Licitum est cupere absoluto desiderio mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obvventura est pinguis hereditas. 102.

Hanc assertionem Tamburinus lib. 5. cap. 1. §. 3. num. 29. & 33. dicit esse probabilem, subindeque in praxi tutam, & citat pro ea Castro Palaum. Illa tamen non solum improbabilis, sed etiam intolerabilis est, & vix sine animi horrore & aurium tinnitu audiri potest. Si enim liceat filio cupere absoluto desiderio mortem patris, intentione successionis hereditariæ, pari jure licebit viro cælibi desiderare absoluto desiderio mortem mariti, intentione concumbendi cum ejus vidua in uxorem ducenda. Pari item jure licebit viro uxurato desiderare insuper absoluto

Nn

desiderio mortem uxoris suae, ut ita medianibus duabus mortibus, suae nimirum uxoris, & alieni mariti, pertingat ad nuptiales amplexus ejus quam deperit. Porro si hoc nullus dicere audeat, eò quòd desiderium istud ex affectu mœchiae & voluptatis amoris procedat; nec illud poterit asserere, cum pariter aliud desiderium ex avaritia pullulet, & sit veluti ramusculus illius cupiditatis, quam Apostolus radicem omnium malorum appellat.

V.

103. *Milites navales licitè possunt ignem injicere in pulverem sulphureum, ne navis in hostium potestatem integra deveniat, vel ne hostes fiant animosiores ex parva victoria.*

Hanc assertionem Ildorus Tamburinus lib. 6. cap. 2. §. 2. num. 9. ductus potissimum auctoritate Lessij, idem docentis. Eam tamen ceteri Theologi reprobant cum Angelico Doctore 2. 2. qu. 64. art. 5. ad 3. ubi hæc scribit: *Transitus de hac vita ad aliam feliciorum non subjacet libero arbitrio hominis, sed potestati divinae: & ideo non licet homini seipsum interficere, ut ad feliciorum transeat vitam; similiter etiam nec ut quaslibet miseriae presentis vite evadat: quia ultimum malorum hujus vite & maxime terribile est mors, ut patet per Philosophum 3. Ethic. & ideo inferre sibi mortem ad alias hujus vite miseriae evadendas, est majus malum assumere ad minoris mali vitiationem. Similiter etiam non licet seipsum interficere propter aliquod peccatum commissum: tum quia in hoc sibi maxime nocet, quod sibi admittit necessarium penitentiae tempus: tum etiam quia malefactorem occidere non licet, nisi per judicium publicae potestatis. Similiter etiam non licet mulieri seipsam occidere, ne ab alio corrumpatur: quia non debet in se committere crimen maximum, quod est sui ipsius occiso, ut vitet minus crimen alienum. Non enim est crimen mulieris per violentiam violata, si consensus non adsit, quia non inquinatur corpus, nisi de consensu mentis, ut Lucia dixit: constat autem minus esse peccatum fornicationem, vel adulterium, quam homicidium, & præcipue sui ipsius, quod est gravissimum, quia sibi ipsi nocet, cui maximam dilectionem debet: est etiam periculosissimum; quia non restat tempus ut per penitentiam ex pietur. Similiter etiam nulli licet seipsum occidere ob timorem, ne consentiat in peccatum: quia non sunt facienda mala, ut veniant bona, vel ut vitentur mala, præsertim minora & minus certa: incertum autem est an aliquis in futurum consentiat in peccatum, potens est enim Deus hominem quacumque tentatione superveniente liberare à peccato. Et in resp. ad 4. ait ex Augustino lib. 1. de civitate cap. 21. *Sanctus aliter non excusatur quod seipsum cum hostibus ruinâ domus oppressit, nisi quod latenter Spiritus Sanctus hoc iusserat, qui per illum miracula faciebat. Si autem Sanctus non aliâ ratione excusari potest, quam recursum ad instinctum Spiritus Sancti, intus moventis atque jubentis; nec milites navales, ignem in pulverem sulphureum injicientes, & seipsum perimentes, ne in hostium deveniant potestatem, ullatenus excusari poterunt, nisi eodem Spiritu Sancto instigante, pulverem accenderint, & seipsum de vita extruserint.**

Confirmatur ex SS. Patribus: Augustinus enim lib. 1. de civit. cap. 20. sic ait: *In sanctis canonicisque libris nusquam nobis divinitus præ-*

*ceptum permittitur reperiri potest, ut vel ipsius adipiscendo immortalitatis, vel ullius cavendi mali causâ nobismetipsis necem inferamus. Et cap. sequenti generalem istam tradit regulam: His exceptis, quos vel lex iusta generaliter, vel ipse fons iustitiae Deus specialiter occidere jubet, quisquis hominem, vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidij crimine innectitur. Et cap. 20. Hoc dicimus (inquit) hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem sibi spontaneam mortem inferre debere, velut fugiendo molestias corporales, ne incidat in perpetuas. Item Lactantius lib. 8. cap. 18. Sicut in hanc vitam (inquit) non nostra sponte venimus, ita rursus ex hoc domicilio corporis, quod tuendum nobis assignatum est, ejusdem iussu recedendum est, qui nos in hoc corpus induxit, tandiu habituros, donec jubeat emitti. Denique Ildorus Pelusiotus Epist. 287. sic dicitur: *Si de duobus, mari scilicet & femina, dictum est illud, quia Deus conjunctus homo non separet: qui animam per vim à corpore avellit, & vel laqueo se strangulat, vel corde violenta se necat, quam queso veniam merebitur?**

Idem docent non solum omnes Theologi & Philosophi Christiani, sed etiam Ethnici: Aristoteles enim lib. 2. Ethic. cap. 7. sic ait: *Mortem sibi consciscere ob fugiendam pauperitatem, aut amarum vel molestum aliquid, non foris est hominis, sed potius timidi, est enim mollitiei laboriosa fugere; nec quia res est honesta, appetit mortem, sed quia malum fugit. Bellè etiam ait Seneca Epist. 24. *Vir foris ac sapiens non fugere debet à vita, sed exire. Et Epist. 70. Stultitia est (inquit) timore mortis mori: venit qui occidat: expecta, quid occupas? Quare suscipis aliena crudelitatis procuracionem? Virum invidiosum carnicis tuo, an parcis? Huic concinit Martialis, in quendam Phanium, qui ut mortem quam ipsi hostis intentabat, fugeret, seipsum peremit, sic ludens:**

*Hostem cum fugeret, se Phanium ipse peremit. Dic rogo, num furor est, ne moriari mori? Idem dicere licet de militibus illis, qui ne in potestatem hostium deveniant, & mortem acerbam apud eos patiantur, ignem in pulverem sulphureum injiciendo, seipsum perimunt; nempe ipsos mori timore mortis, leu mori ne moriantur: nam sibi manus inferre, formidinis potius est quam fortitudinis, & pusillanimitatis quam magnanimitatis, inquit Augustinus lib. 1. de civit. cap. 22. Concludamus ergo eum Lactantio, & dicamus: *Execrabilis & prosus fugienda est illa doctrina, quae homines abigit à vita.**

VI.

Iustè damnatus ut fame pereat, potest oblatum panem respicere. Tamburinus lib. 6. cap. 2. §. 2. num. 6.

Oppositum docet D. Thomas 2. 2. qu. 69. art. 4. ad 2. ubi sic ait: *Nullus ita condemnatur quod ipse sibi inferat mortem, sed quod ipse mortem patiat. Et ideo non tenetur facere id unde mors sequatur... tenetur tamen non resistere agentibus, quin patiat quod iustum est eum pati. Sicut etiam si aliquis sit condemnatus ut fame moriatur, non peccat si cibum sibi occultè ministratum sumat: QUIA NON SYMERE, ESSET SEIPSVM OCCIDERE. Quae ultima verba probant, taliter condemnatum non modò posse, sed & tenet*

cibum sibi oblatum sumere: quia (ut supra ostensum est) citra specialem Dei impulsum, nulli fas est seipsum occidere; unde cum juxta D. Thomam, non sumere, sit seipsum occidere, planum est, talem teneri cibum oblatum sumere, eodem præcepto naturali quo tenetur seipsum non occidere.

106. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Homo tenetur præcepto naturali conservare suam vitam, quoties licite potest: Sed in prædicto casu licite potest: Ergo tenetur. Minor probatur: Si quid enim obfaret, maximè sententia Iudicis, quâ damnatus est ut fame pereat: Sed hæc non obstat, quia illa non præcipit ut ille non comedat, (aliàs iniqua esset talis sententia, cum nullus ita condemnatur, quod sibi ipsi mortem inferat, sed quod ipse mortem patiatur, ut ait D. Thomas) sed tantum jubet, ut nemo ei cibos ministret: Ergo in tali casu licite potest conservare vitam.

VII.

107. Præceptum charitatis indirectè solum & ratione alterius obligat, quando scilicet impius; quia sacramentum pœnitentiæ non est in promptu, non habet aliam viam quâ se justificet, nisi eliciat actum contritionis, quæ actum amoris Dei involvit. Tamburinus lib. 2. cap. 3. §. 2. num. 2. pro eadem sententia referens Azorium. Sed certe in hoc stupenda planè perversio est, ut quod Christus disertis verbis primum omnium mandatorum pronuntiavit, Doctor Christianus asserere audeat, indirectè solum, & ratione alterius obligare! Si enim indirectè solum & ratione alterius obligat, quis non videat prius ac principalius esse alterum præceptum directè & per se obligans? Et rursus, cum illud censeatur magis tale, propter quod alterum est tale, nonne planum est ea præcepta, propter quæ mandatum dilectionis indirectè duntaxat obligat, magis obligare quàm ipsum, quod non nisi propter ea obligat; subindeque falsè dixisse Christum, præceptum dilectionis primum esse & maximum omnium mandatorum?

108. Confirmatur ex D. Thoma 2. 2. qu. 44. art. 1. ubi sic dicitur: Præceptum importat rationem debiti. In tantum ergo aliquid cadit sub præcepto, in quantum habet rationem debiti. Est autem aliquid debitum dupliciter, uno modo per se, alio modo per aliud. Per se quidem debitum est in unoquoque negotio id quod est finis; quia habet rationem per se boni: propter aliud autem est debitum id quod ordinatur ad finem; sicut medico per se debitum est ut sanet; propter aliud autem, ut medicinam det ad sanandum. Finis autem spiritualis vite est ut homo uniatu Deo, quod fit per charitatem; & ad hoc ordinatur sicut ad finem, omnia quæ pertinent ad spiritualem vitam: unde & Apostolus dicit 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. . . In quolibet autem genere id quod est per se, potius est eo quod est propter aliud: & ideo maximum præceptum est de charitate, ut dicitur Matth. 22. Ergo juxta D. Thomam, tantum abest quod præceptum charitatis indirectè solum & ratione alterius obliget, ut ait Tamburinus, quin potius illud tantum obligat per se, & tanquam finis omnium aliorum; alia verò solum per accidens, sive propter aliud, in quantum scilicet ad præceptum charitatis, sicut me-

Tom. III.

dia ad finem ordinantur. Unde ibidem subdit S. Doctor, post verba ex Apostolo relata: Omnes virtutes, de quarum actibus dantur præcepta, ordinantur vel ad purificandum cor à turbationibus passionum, sicut virtutes quæ sunt circa passionem; vel saltem ad habendam bonam conscientiam; sicut virtutes quæ sunt circa operationes; vel ad habendam rectam fidem, sicut illa quæ pertinent ad divinum cultum. Et hæc tria requiruntur ad diligendum Deum: nam cor impurum à Dei dilectione, abstrahitur propter passionem inclinantem ad terrena; conscientia verò mala facit horrere divinam justitiam propter timorem pœne; fides autem ficta, trahit affectum in id quod de Deo fingitur, separans à Dei veritate.

B Confirmatur amplius: Ex assertione illa Tamburini manifestè sequitur, quod homo non teneatur unquam per totam vitam elicere actum amoris Dei; cum fieri possit ut nunquam desit impio via se justificandi per sacramentum pœnitentiæ. Unde hæc assertio coincidit cum ista, quam Academia Lovanensis ad requisitionem Episcopi Gandavenis proscripsit: In rigore loquendo videtur, quod homo non teneatur unquam per totam vitam elicere actum amoris Dei.

VIII.

C Certum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis, non esse licitum sine causa, licitum esse cum causa. Tamburinus lib. 3. cap. 3. §. 2. num. 1.

De prima parte hujus assertionis nulla est difficultas; cum certum sit nullo omnino juramento uti licitum esse sine causa. Unde Augustinus lib. 1. de serm. Domini in monte cap. 18. sic ait: Qui intelligit non in bonis, sed in necessariis jurisdictionem habendam, refranet se quantum potest, ut non ea utatur, nisi necessitate. Item Divus Thomas 2. 2. quæst. 89. art. 2. in corp. Juramentum (inquit) non est bonum, nisi ei qui bene utitur juramento: ad bonum autem usum juramenti duo requiruntur, primò quidem quod aliquis non leviter, sed ex necessaria causa, & discretè juret. Cui consonat illud Hieronymi in cap. 4. Hieremias: Insurandum hoc habeat comites, veritatem, judicium, atque justitiam: si ista defuerint, nequaquam erit juramentum, sed perjurium.

Secunda verò pars, quâ Tamburinus asserit, licitum esse cum causa jurare sine animo jurandi, non solum certa non est, ut ipse ait, sed nec etiam probabilis: Quia jurare sine animo jurandi, est intrinsecè & de se malum: Sed ea quæ sunt de se & ab intrinsecò mala; nullâ causâ, aut bonâ intentione, honestari possunt & fieri licita; cum non sint facienda mala, sive ut eveniant bona, sive ut vitentur mala, sicut in tract. de moralitate actuum humanorum, disp. 6. art. 1. §. 2. ostensum est: Ergo ob nullam causam licitum est jurare sine animo jurandi. Major est certa, Minor verò multipliciter suadet. Primò quia jurare exterius fictè, sine animo jurandi, mendacium est, ut de se patet: Sed mendacium est de se & ab intrinsecò malum, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 3. & patet ex cap. super eo de usuris, ubi Alexander III. respondens Panormitano Episcopo ait: Scriptura sacra prohibet pro alterius vita memiri. Idem docet Eusebius lib. 6. præpar. evang. cap. 4. his verbis: Moralem hominem, cui aliqua cura virtutis sit,

Nn ij

nulla ratione cogi posse ut mentiat, non dubitamus. Nam si etiam verbera & caedem minaberis, non dubitabit exclamare: Ensem acue, ignem adferas, corpus meum incidas, totum cremato: stella in terram prius descendens, & terra in caelum ascendens, quam falsum à me quidquam audias: Ergo jurare exterius fectè & absque animo jurandi, de se & ab intrinseco malum est.

Secundò probatur eadem Minor: Assumere nomen Dei in vanum, est ex se & ab intrinseco malum: Sed qui jurat exterius, sine animo jurandi, nomen Dei assumit in vanum, cum non assumat illud ad confirmandam veritatem, sed ad decipiendum, & nihil magis sit vanum, quam fallacia & deceptio: Ergo &c.

Tertiò, Exterius dicere verba blasphemiae in Deum, etiamsi dicantur sine intentione blasphemandi, sed ex metu, vel vana ostentatione, est intrinsece malum, & peccatum mortale, quia de se tendit in gravem injuriam & inhonorationem Dei: Ergo similiter adducere Deum exterius ad testificandum falsum, est de se & ab intrinseco malum, & peccatum mortale, quia patitur de se est gravis irreverentia Dei.

Quartò: Quomodo exterior cultus idolorum sine animo colendi (quod Marcellinus fertur egisse) peccatum est mortale, quia applicatur cultus cui non debetur: ita & illud testimonium, Deus est mihi testis, quod est actus religionis, applicare mendacio, est irreverentia mortalis, ut discitur Cajetanus apud Sotum lib. de Iustitia qu. 1. art. 7.

Denique ut ait Suarez lib. 3. de juramento cap. 19. num. 2. Talis modus jurandi est valde contrarius principali fini juramenti, qui est firmare humana federa & verba; nam ex defectu hujus internae intentionis jurandi, multum videtur enervari efficacia juramenti: unde nisi teneantur homines gravi obligatione ad habendam talem intentionem cum jurant, profus evanescit juramenti fructus & securitas. Est ergo hac gravis obligatio, nata ex intrinseca ratione juramenti, & reverentia Deo debita; & ideo ejus transgressio est ex suo genere grave peccatum.

I X.

112. In die festo per duas horas vacare servilibus, non est peccatum mortale, quia modicum tempus judicatur duarum horarum spatium, comparatione viginti quatuor horarum. Vnde si herus quispiam habens duodecim servos, junget eis laborem integri dici, assignando singulis duas horas successive ac divisive, non peccat mortaliter.

Pro hac etiam assertionem refert Sinnichius §. 400. Tamburinum, illamque quoad secundam partem, de qua praecipue est difficultas, egregie hoc discursu confutat. Cum juxta veridicam Augustini doctrinam Saulus Stephanum eorum manibus lapidasse censeatur, quorum vestimenta fervabat, ut expeditius lapidarent; quis non videat potiori jure herum illum toto die festo serviliter laborare, cujus jussu tot famuli, divisim inter se horis, toto die serviliter laborant? Neque enim minus, sed longè profectò magis cooperatur operantibus, qui herili autoritate laborem indicit, quam qui laborantium vestimenta custodit, vel alia expeditè laborandi impedimenta duntaxat semoveret: etenim inter cooperandi modos primus omnium recensetur jussio.

A Confirmatur: Si quis mandaret diversis famulis modicum quid furari è singulis templis unius provinciae vel regni, proculdubio peccaret moraliter, non solum in genere furti, sed & sacrilegij, si illa minuta singulorum furta notabilem quantitatem sacrilegè per partes surreptam conflarent: Cur ergo non peccet mortaliter, qui similiter diversis famulis injungit, ut singuli modicam partem temporis Deo consecrati profanent, quando omnes illae partes in unum collectae, notabile temporis sacri spatium conflant? Sicut enim res permanentes subtrahuntur profanis usus, & deputantur divino cultui per rituales consecrationem, ita & tempus per festivitatis indicationem.

S. III.

Alia probabilium monstra confutantur.

I.

FAMVLVS, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum, ascendente per fenestram ad stuprandam virginem, & multoties eidem inseruit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si illa faciat metu notabilis derimenti, puta ne à domino male tractetur, ne torvis oculis aspiatur, ne domo expellatur. Castro Palao, Merula, Hurtado, & alij apud Dianam: quibus subscribit Tamburinus lib. 5. cap. 1. §. 4. num. 19.

Hanc assertionem jure merito Mercorus noster 3. p. libri supra citati, art. 9. judicat omnino improbabilem. Primò quia si famulus in hujusmodi casibus non peccaret, etiam inculpabiliter posset cooperari in his quae proximè inserviunt homicidio, aut furto perpetrando à suo hero: quod nullus admittit.

Secundò: Vel cooperari ad stuprum, est intrinsece malum, vel non? Si non: Ergo etiamsi non timeretur de damno, famulus posset stupro cooperari: Si verò est intrinsece malum, neque id licite potest, etiamsi mors imminet: ea enim quae sunt intrinsece mala, ex nullo bono fine honestari possunt.

Addit Mercorus, mirum esse quod Recentiores illi teneant hanc sententiam, & nihilominus rejiciant doctrinam Thomistarum, afferentium Deum ut primam causam, & motorem ac provisorum generalem; motionem physicam ad substantiam & entitatem actionis male concurrere, absque eo quod concurrat ad deformitatem, quae ex cooperatione causae secundae accidit: si enim hoc negant de Deo omnipotente, & causa prima & universalissima, quare id de famulo, seu de causa secunda & particulari concedunt? Certè cum concursus causae secundae non sit praecisivus, nec ita universalis, sicut concursus causae primae, si iste non possit attingere substantiam & entitatem actus mali, absque eo quod se extendat ad ejus malitiam & deformitatem, à fortiori nec ille id praestare poterit.

I I.

Licet procurare abortum ante animationem fetus, ut consulatur virga vel honori puella, Aegidius Trullench in praecipua Decal. tomo 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. & alij quatuor relati à